

Pl.: $4/5 : 5$; $3/4 : 6$; $1/2 : 4$; $7/8 : 4$;

$2^{2/3} : 3$. Ha vegyes számot osztunk törttel, akkor előbb áltörtté változtatjuk át

$3 \frac{3}{4} : 2$; $1 \frac{1}{4} : 5$; $5 \frac{1}{6} : 4$?

b) Hányszor van meg $5/6$ -ban a $3/6$?

Felelet: $5/6 : 3/6 = 5 : 12/3$

$4/5$ -ben a $2/5$?

Ha $3/4$ Ft-ért vehetünk 1 m vásznat, mennyit kapunk 5 Ft?

Felelet: 5 Ft-ért annyi m vásznat kapunk, ahányszor a $3/4$ Ft az 5 Ft-ban megvan, vagyis $5 : 3/4 = 5 : 3$.

c) Törttel úgy osztunk, hogy az osztó számlálójával osztunk és nevezőjével szorzunk.

$6 : 1/2$? $8 : 3/4$? $9 : 2/5$?

d) Törttel úgy osztunk, hogy az osztandót a megfordított osztóval megszorozzuk.

Pl.: $4 \frac{1}{2} : 2/3$?

III. *Begyakrlás*. Könyvbeli példakon. 299. l. Írásbelinél.

Házi feladat. 30. l. 4 a) és c) példák.

A tanítás anyaga: Hazám c. népdal. Módosító jelek. Egész és fél lépcső távolság. A 4. lépcső felemelése.

Nevelési cél: a hazaszeretet elmélyítése.

V á z l a t.

I. *Előkészítés*. a) Számonkérés. Házunk előtt mennek el a huszárok...

b) Magyaros ütem a lány sorban.

c) Hangtalálási gyakorlatok.

d) Hangulatkeltés. A hazaszeretet. Mi a haza?

e) Célkitűzés.

II. *Tárgyalás*. A Hazám c. dal szövegének bemutatása, előlvástatása, megtanulása.

b) Módosító jelek. Egész és fél lépcső távolság. A 4. lépcső felemelése. Kereszt. Módosító jel. Fisz.

c) A Hazám c. dal első sorának éneklése, tekintettel a módosító jelre.

d) A dal olvasása ütemezéssel, szótagolva.

e) A dal eljátszása, dúdolással, gyakorlás.

f) A dal éneklése ütemezéssel.

g) Hangerősítés, halkítás = crescendo, decrescendo.

h) A dal éneklése hangszínezéssel.

III. *Begyakorlás*. a) A dal színes éneklése.

b) A dal leírása, különös tekintettel a módosító jelre.

1946. november 2. hete.

Általános iskola VI. osztály.

A tanítás anyaga: Petőfi: A Tisza c. költeménye.

I. *Előkészítés*. a) Számonkérés. 1. A múlt órán tárgyalt költeményről tanultak felújítása. (Petőfi: Kis-Kunság c. költeménye.) 2. Az ezzel kapcsolatos házi feladat számonkérése. (A szegedi Tisza stb.)

b) *Hangulatkeltés.* A mi nagy folyónkról is írt Petőfi egy szép költeményt. Ugyan hogyan látta Petőfi a Tiszát?

c) *Célkitűzés.*

II. *Tárgyalás.* a) A költemény bemutatása.

A TISZA

Nyári napnak alkonyulatánál
Megállék a kanyargó Tiszánál
Ott, hol a kis Tur siet beléje,
Mint a gyermek anyja kebelére.

A folyó oly simán, oly szelíden
Ballagott le parttalan medrében.
Nem akarta, hogy a nap sugára
Megbotolják hajjai fodrába.

Síma tükrén a piros sugárok
(Mint megannyi tündér) táncot
jártak,
Szinte hallott lépteik csengése,
Mint parányi sarkantyúk pengése.

Ahol álltam, sárga fűveny-szőnyeg
Volt terítve, s tartott a mezőnek,
Melyen a levágott sarjúrendek,
Mint könyvben a sorok, heverték.

Túl a réten néma méltóságban
Magas erdő, benne már homály van,
De az alkony üszköt vet fejére,
S olyan, mintha égne s folya vére.

Másfelől a Tisza túlsó partján,
Mogyoró- s rekettyebokrok tarkán,
Köztük egy csak a nyílás, azon át
Látni távol kis falucska tornyát.

Boldog órák szép emlékeképen
Rózsafelhők úsztak át az égen.
Legmesszebről rám merengve néztek
Ködön át a mármarosai bércek.

Túlhan, vélem átellenben éppen,
Pór menyecske jött. Korsó kezében,
Korsaját míg tele merítette,
Rám nézett át; aztán ment sietve.

Ottan némán, mozdulatlan álltam,
Mintha gyökeret vert volna lábam.
Lelkem édes, mély mámorba szédült
A természet örök szépségétül.

Oh természet, oh dicső természet!
Mely nyelv mérne versenyezni véled?
Mily nagy vagy te! mentül inkább
hallgatsz,
Annál többet, annál szebbet mondasz.

Késő éjjel értem a tanyára
Friss gyümölcsből készült vacsorára.
Társaimmal hosszan beszélgettünk.
Lobogott a rőzseláng mellettünk.

Többek között szoltam én hozzájuk:
„Szegény Tisza, miért is bántjátok?
Annyi rosszat kiabáltok róla,
S ő a föld leglámborabb folyója.”

Pár nap múlva félszendérgésemből
Félrevert harang zúgása vert föl.
„Jön az árvíz! jön az árvíz!” hangzék,
S tengert láttam, ahogy kitekinték.

Mint az örült, ki letépte láncát,
Vágtatott a Tisza a rónán át,
Zúgva, bögve törte át a gátot,
El akarta nyelni a világot!

Semmi zaj. Az ünnepélyes csendbe
Egy madár csak néha fütyöntett be,
Nagy távolban a malom zúgása
Csak olyan volt, mint szúnyog
dongása.

b) A költemény-keltette élmények elmondása, megbeszélése.

c) A költemény ismételt átolvasása, részegységenként.

d) Alaki tárgyalás. Ismét másfajtája a leírásnak. Itt a Tiszát a költő elbeszéléséből ismerjük meg. Petőfi elbeszéli.

hogy a kis Tur torkolatánál megállott a legmagyarabb folyó mellett, s elmondja, milyennek látta a Tiszát, a Tisza környékét a folyón innen és túl (Elragadtatását is sem tudja elnyomni!) Majd elmondja, hogy az esti órákban társaival rózsaláng mellett beszélgettek a Tiszáról, s ő védelmezte társaival szemben a földnek e legjámborabb folyóját. Pár nap múlva szörnyű csalódássá változott a költő hite a Tiszáról. Élő, eleven valószínűségnek, kiszabadult örületnek látja már a folyót, amint „Zúgva, bőgve törte át a gátot, El akarta nyelni a világot.” Mivel teszi itt szemléltetéssé és költőivé a leírást, Petőfi? (Az elbeszéléssel és a Tisza megelevenítésével.)

e) Részletösszefoglalás. A leírás térbeli jelenségeket vagy természeti tüneteményeket ismertet költői módon. A leíró költeményeknek nem az a céljuk, hogy tüzetesen megismertessék a külvilágot (mint a földrajz, természetrajz, növénytan-állattan, ásványtan stb.), hanem hogy gyönyörködtessenek. E célból a költő a) elmondja azt a hatást, melyet a tárgy reá gyakorolt, azokat az érzelmeket, melyeket benne a tárgy keltett, b) vagy pedig időbeli sorrendben sorolja el, mintha utazás közben nyerné benyomásait, vagy pedig c) olyan elbeszélést nyújt, melyből a leírandó tárgy tulajdonságait kikövetkeztethetjük, és végül d) a leírandó tárgyat megszemélyesítve, cselekvőként mutatja be.

III. Befejezés. a) Összefoglalás. A költeményt megegyezően, összefüggően elolvasztatjuk. Tartalmát összefüggően elmondattuk, közösen megállapítjuk a gondolatát s eszméltetjük a tanulókat arra, hogy Petőfi milyen művészi formában fejezte ki ezt az egyszerű gondolatot: milyen más a békés, építő Tisza, mint a romboló, pusztító! (Szegeden két allegorikus szoborban szemléltethetjük a Tisza kétféle természetének különbségét.)

b) Elmélyítés. Vonatkoztatás a magyar emberre. (Hirtelen, heves indulata!)

c) Házi feladat. A költemény 2-2 sorának óránként való megtanulása. Írjanak fogalmazványt, milyen a tiszai élet nyáron.

1946. november 2. hete.

Általános iskola VI. osztály.

A tanítás anyaga: Lapos tárgyak (síkfórmák) rajzolása és festése.

Elkészítési idő 2 óra.

Szükséges rajzeszközök: szabadkézi rajzeszközök.

I. Előkészítés. a) Elmény-nyújtás. (Szemléltetésre kitett minták bemutatása, megbeszélése. A rajzbeli közlésre serkentés.

II. Megoldás. a) A rajz elhelyezésének megbeszélése, szemléltetés alapján.

b) A kiválasztott minta alakját jól figyeljük meg, csak azután vázoljuk fel rajzlapunk megfelelő helyére. A szemmérték alapján rajzolt vázlat alakját, nagyságát és elhelyezését ellenőrizzük. A főarányok ellenőrző módját a múlt órán már